

Козак і король (скорочено)

Степан Руданський

Став багатий колись пан
Короля благати,
Щоб король йому зволив (1)
Воєводство дати.
А король йому й сказав:
"Відгадай три штуки,
Відгадаєш — тоді на!
А як ні — на муки!
Перша штука: скільки зір
В небі серед літа?
Друга штука: покажи
Середину світа!
Третя штука: угадай.
Що думати буду?
І от тобі цілий рік
Для того розсуду!"
Відійшов багач назад
Та так йому нудно!
Не вгадати — так біда,
А вгадати — трудно!
Сидить, плаче неборак,
Козак проїжджає...
"Чого плачете ви так?"
— Багача питає.
Той і каже, так і так!..
"Не журіться, діду!
Коли так, то я за вас
На відвіт (2) поїду!"
І палицю в руки взяв,
В кожух одягнувся,
Чорні вуса підбілив,
В чоботи узувся.
І чимдуж до короля.
Король поглядає.
"А що, пане, скільки зір?" —
З міною (3) питає.
А той поли ті підняв.

Чи як довелося.

"Стільки, — каже, — в небі зір,

Скільки тут волосся".

Задумався сам король

Від сего відвіту.

"Ану, — каже, — покажи

Середину світу!"

А той палицю підняв.

Може, з піваршина,

Та в підлогу нею гуп:

"Отут середина!"

Почухався наш король,

Ще раз поглядає.

"Що ж я думаю тепер?"

— Козака питає,

"Думаєте, що я пан!"

"Або що за річі?"

"То ті річі, що не пан,

А козак із Січі!"

Здивувався наш король,

Подарував тому,

А козака відіслав

(1) Зволити — дозволити.

(2) Відвіт — відповідь

(3) Міна — специфічний вираз обличчя.

Критика, коментарі до твору, пояснення (стисло):

Співомовка С. Руданського "Козак і король" побудована на фольклорному сюжеті: тут і казкові елементи, і загадки, і легенди про кмітливість запорожців та їхню готовність завжди прийти на допомогу іншим. Козак виручив пана, замість нього відгадав загадки короля, давши дотепні відповіді. Як у казці, король виявився справі і нагородив козака.